

W dniach 19–21 marca 2013 r. odbyła się V sesja Zimowej Szkoły Leśnej przy Instytucie Badawczym Leśnictwa w Sękocinie Starym, organizowanej wspólnie z Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych. Tematem tegorocznych obrad była problematyka planowania w gospodarstwie leśnym.

Podczas tegorocznej sesji Zimowej Szkoły Leśnej wygłoszono łącznie 60 referatów, które przygotowali przedstawiciele Ministerstwa Środowiska, Lasów Państwowych, Biura Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej oraz ośrodków naukowych. Tegoroczne obrady zostały podzielone na cztery bloki tematyczne:

1. Przedmiot i znaczenie planowania urzędniowego w polityce leśnej państwa.

2. Wzajemne oddziaływanie planów urzędzenia lasu oraz planów i strategii kształtujących otoczenie gospodarki leśnej.

3. Problemy i kierunki rozwoju metod zagospodarowania w planie urzędzenia lasu.

O ochronie przyrody w Planie Urzędzenia Lasu w świetle ustawy o lasach oraz ustawy o ochronie przyrody mówiła Nina Dobrzyńska z Departamentu Leśnictwa i Ochrony Przyrody MŚ.

4. Wpływ zagrożeń na planowaną realizację funkcji lasu.

O powiązaniu polityki leśnej państwa (PLP) oraz strategii rozwoju gospodarki leśnej z urzędzeniem lasu mówił wiceminister środowiska **Janusz Zaleski**, według którego wszelkie konflikty pomiędzy różnymi funkcjami lasów, w tym głównie między ochroną przyrody i produkcją surowca drzewnego, powinna łagodzić wielofunkcyjna gospodarka leś-

◀ **Dyrektor BULiGL Janusz Dawidziuk (z lewej) i podsekretarz stanu w MŚ Janusz Zaleski.**

wszystkie inne plany urzędzenia lasu w całym kraju.

Problemy bilansowania podstawowych elementów rocznego planu finansowo-gospodarczego Lasów Państwowych omówił **Marcin Polak**, zastępca dyrektora generalnego LP ds. ekonomicznych. W swoim wystąpieniu podkreślił on stały wzrost zainteresowania jednostek LP środkami Funduszu Leśnego – zapotrzebowanie na zadania z tego funduszu przekroczyły zaplanowane na rok 2013 wydatki o ponad 230 mln zł. W ramach czasowego udostępnienia

Planowanie w gospodarstwie

na. Zapisy PLP pokryły się z przepisami art. 8 ustawy o lasach, który stanowi, że gospodarke leśną (bez względu na formę własności lasów) prowadzi się według następujących zasad: powszechnej ochrony lasów, trwałości utrzymania lasów, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów i powiększania zasobów leśnych. Realizacja celów w ocenie ministra przynosiła i nadal przynosi wymierne efekty, czego dowodem jest dobry stan naszych lasów i wysoki poziom naszego leśnictwa, co przekłada się na dobry stan siedlisk leśnych i liczebność gatunków w nich występujących.

Najlepszym narzędziem realizacji Polityki Leśnej Państwa jest nowoczesny PUL, będący jednocześnie podstawowym dokumentem gospodarki leśnej. Efektem tak prowadzonej polityki jest wzrost powierzchni lasów ochronnych, która w Lasach Państwowych, wynosi 3,4 mln ha, co stanowi 47,7 proc. całkowitej powierzchni leśnej. W 2011 r. istniało 1469 rezerwatów przyrody na pow. 164,5 tys. ha, w tym 66,5 tys. ha to rezerваты leśne. W stosunku do roku 1995 liczba rezerwatów w Polsce wzrosła o 347, zaś ich pow. zwiększyła się o 43,2 tys. ha, w tym rezerwatów leśnych o 27,4 tys. ha.

Do końca 2011 r. w Polsce utworzono 823 obszary specjalnej ochrony siedlisk na pow. 3,43 mln ha, co stanowi 11 proc. pow. lądowej Polski. Wśród nich 712 zawiera w swoich granicach tereny leśne. W tym samym okresie utworzono 144 obszary specjalnej

Według wiceministra środowiska Janusza Zaleskiego zasadnicze problemy, z którymi muszą się w najbliższym czasie zmierzyć władze leśne, to: sprawa uznawania lasów ochronnych, negatywne opinie RDOŚ dotyczące strategicznych ocen oddziaływania na środowisko planów urzędzenia lasu oraz plany urzędzenia lasu (PUL) dla trzech nadleśnictw Puszczy Białowieskiej: Białowieży, Browiska i Hajnówki.

ochrony ptaków na pow. 4,92 mln ha, co stanowi 15,8 pow. lądowej pow. Polski. Spośród nich 138 obejmuje swym zasięgiem tereny leśne. Utworzenie sieci obszarów Natura 2000 spowodowało zmiany w planowaniu urzędniowym, a PUL oraz uproszczone PUL, poddawane są strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

Według J. Zaleskiego zasadnicze problemy, z którymi muszą się w najbliższym czasie zmierzyć władze leśne, to: sprawa uznawania lasów ochronnych, negatywne opinie RDOŚ dotyczące strategicznych ocen oddziaływania na środowisko planów urzędzenia lasu oraz plany urzędzenia lasu (PUL) dla trzech nadleśnictw Puszczy Białowieskiej: Białowieży, Browiska i Hajnówki. Poruszenie kwestii PUL dla nadleśnictw puszczańskich na lata 2012–2021, w którym eńat miąższościowy użytków leśnych i przedleśnych został ustalony na poziomie niespełna 47 tys. m sześć. grubizny netto rocznie, nie mogło się obejść bez dyskusji. Minister podkreślił jednak, że PUL dla tych trzech nadleśnictw należy traktować zupełnie inaczej niż

środków od początku 2011 r. wydano blisko 55 mln zł dla 21 jednostek LP, głównie z uwagi na zagrożenie utratą płynności finansowej wynikającej z realizacji projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach POIS (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko).

Realizację wielofunkcyjnej gospodarki leśnej poprzez plany urzędzenia lasów oraz ocenę prognoz oddziaływania planu urzędzenia lasu na środowisko przedstawił **Jacek Przypaśniak**, naczelnik Wydziału Urzędzenia Lasu DGLP. Na podstawie prognozy kształtowania się użytkowania głównego w PGL Lasy Państwowe w okresie 2010–2030 można śmiało założyć, że pozyskanie grubizny netto w ilości 32 mln m sześć. w 2010 r. wzrosło do 41–43 mln m sześć. w 2030 r. Jednocześnie wzrosło udział użytkowania leśnego, z 51 proc. w 2010 r. do 63 proc. w roku 2030, co spowoduje również wzrost udziału drewna wielkogomiarowego.

Istotnym problemem według naczelnika J. Przypaśniaka, wymagającym weryfikacji, są wskaź-

niki oceny ochrony siedlisk i gatunków (np. GIOŚ) oraz zasięgi występowania głównych gatunków lasotwórczych. W związku z prognozowanym wzrostem użytkowania głównego w Lasach Państwowych z ok. 33 mln m sześć. w 2012 r. do 38-39 mln m sześć. w 2020 r., celem jest podjęcie działań zmierzających do rewizji wskaźników oceny stanu ochrony gatunków i siedlisk na podstawach naukowych oraz działań informujących o roli i znaczeniu gospodarki leśnej oraz zasadach obowiązujących w PGL LP. Na podstawie doświadczeń z ostatnich lat należy stwierdzić, że postępowanie w sprawie strategicznej oce-

William S. Keeton przedstawił problematykę węgla w planowaniu urzędziowym wielofunkcyjnym leśnictwa w USA

leśnym XXI wieku

ny oddziaływania na środowisko gwarantuje wszystkim stronom postępowania planistycznego możliwość realnego wpływu na kształt końcowy planu oraz zapewnienia właściwy udział społeczeństwa w ochronie środowiska.

Interesujące prezentacje wygłosili również goście z zagranicy: **Norbert Weber** mówił o udziale społeczeństwa w procesach planowania związanego z lasami w Saksonii, **Michael Köhl** – o szansach przyszłego rozwoju społeczeństw opartego na tzw. zielonej gospodarce oraz **Thomas Knoke** – ocenił wrażliwość drzew leśnych na klęski przyrodnicze oraz ustalanie składu gatunkowego drzewostanów w Bawarii na podstawie współczynnika ryzyka. Natomiast zasady i tryb sporządzania planów urzędzenia lasu w swoich krajach przedstawili: w Niemczech – **Gerhard Oesten** i w Austrii – **Peter Mayer**. Z kolei **William S. Keeton** przedsta-

wił problematykę węgla w planowaniu urzędziowym wielofunkcyjnym leśnictwa w USA, natomiast metody kartowania współczynnika ryzyka leśnego i jego znaczenie dla regulacji pozyskania drewna w Szwecji omówił **Ola Sallnäs**.

Rolę siedlisk przyrodniczych w planowaniu urzędziowym omówili: **dr hab. Janusz Czerepko** z IBL i **Jan Tabor** z Wydziału Ochrony Przyrody DGLP. Stwierdzili oni, że działania z zakresu ochrony czynnej projektowane w planach zadań ochronnych (PZO) obszarów Natura 2000 często wykraczają poza zakres gospodarki leśnej. Zadania, do których realizacji w PZO zostali zobowiązani nadleśniczkowie, to m.in.:

– koszenie łąk, muraw, młak, turzycowisk itp. (ekstensywne użytkowanie kośne),

– przywracanie pierwotnych stosunków wodnych na siedli-

W związku z prognozowanym wzrostem użytkowania głównego w Lasach Państwowych z ok. 33 mln m sześć. w 2012 r. do 38-39 mln m sześć. w 2020 r., celem jest podjęcie działań zmierzających do rewizji wskaźników oceny stanu ochrony gatunków i siedlisk na podstawach naukowych oraz działań informujących o roli i znaczeniu gospodarki leśnej oraz zasadach obowiązujących w PGL LP.

skach hydrogenicznych i od wody zależnych (torfowiska, trzęsawiska, młaki, turzycowiska itp.).

– odkrzaczanie na siedliskach nieleśnych, tj. na łąkach, murawach, siedliskach bagiennych, wrzosowiskach itp.

– usuwanie obcych gatunków zielnych: niecierpków, rdostwoców, barszczu Sosnowskiego, kolczurka klapowana i in..

Dlatego konieczne jest przeprowadzenie wnikliwej analizy zapisów projektów planów zadań ochronnych przez pracowników Lasów Państwowych, w ich dobrej pojętym interesie. Należy też mieć na uwadze to, że PZO nie musi w ciągu dziesięciu lat „naprawić” wszystkich stwierdzonych nieprawidłowości czy wyeliminować wszystkich zagrożeń. Dobrze zaplanowane w PZO zadania, w zasadzie nie powinny stanowić problemu w procesie tworzenia projektu planu urzędzenia lasu – podsumował Jan Tabor.

Referat dotyczący aspektów ochrony przyrody w PUL w świetle ustawy o lasach oraz ustawy o ochronie przyrody przedstawiła **Nina Dobrzyńska** z Departamentu Leśnictwa i Ochrony Przyrody MŚ. Omówiła również ramowe wytyczne w projektowaniu zadań z zakresu ochrony przyrody dla obszarów Natura 2000 położonych na gruntach będących w zarządzie Lasów Państwowych (nadleśnictw). Dokument ten jest już praktycznie gotowy i czeka na ostateczną akceptację ministra środowiska. Zgodnie z wytycznymi za kluczowe uznano ścisłą współpracę i udział instytucji (w tym RDOŚ), na poszczególnych etapach opracowywania planu urzędzenia lasu – podczas prac Komisji Założeń Planu, narady techniczno-gospodarczej oraz komisji projektu PUL. Przyjęto rozwiązanie, że procedowanie i uzgadnianie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 w granicach nadleśni-

ctwa będzie się odbywać równolegle z procedurą strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, szczególnie w procesie sporządzania prognozy oddziaływania ustaleń planu urzędzenia lasu na środowisko.

Ostatni, trzeci dzień obrad wypełniły referaty poświęcone potencjalnym i rzeczywistym zagrożeniom mającym wpływ na stopień realizacji funkcji pełnionych przez las. Planowanie urzędzeniowe w drzewostanach zagrożonych rozpadem omówili: **dr inż. Kazimierz Szabla** – dyrektor RDLP w Katowicach i **dr hab. Jarosław Socha** z Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, natomiast realizację planu urzędzenia lasu w warunkach szkód i klęsk w lasach przedstawił **dr hab. Roman Jaszczak** z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

Wnioski z tegorocznych obrad zostaną opracowane przez zespół pod kierownictwem **prof. dr hab. Andrzeja Klocka**, a następnie zamieszczone na stronie internetowej Instytutu (www.ibles.pl/szkolazimowa). Referaty wygłoszone na V Sesji wraz z wnioskami zostaną opublikowane w formie książkowej i przekazane uczestnikom spotkania, a także rozpowszechnione w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych.

W jubileuszowej V Sesji uczestniczyła rekordowa liczba 280 osób, a jej honorowymi gośćmi byli – obok wspomnianych wyżej podsekretarza stanu w Ministerstwie Środowiska J. Zaleskiego, dyrektor Departamentu Leśnictwa i Ochrony Przyrody MŚ N. Dobrzyńskiej oraz zastępców dyrektora generalnego Lasów Państwowych J. Szramki i M. Polaka – m.in. prorektor Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie prof. UR **Stanisław Matek**, **prof. Andrzej Szujcki**, dyrektor Biura Urzędzenia Lasu i Geodezji Leśnej **Janusz Dawidziuk** oraz dyrektor Biura Nasiennictwa Leśnego **Ryszard Działuk**.

Tekst i zdjęcia: ARTUR SAWICKI
Instytut Badawczy Leśnictwa

O metodzie kartowania współczynnika ryzyka leśnego i jego znaczenie dla regulacji pozyskania drewna w Szwecji mówi Ola Sallnäs.